

Herman Koch: Suomen päivät

[PM/31 ADMIN](#)

Äidin poika – RIITTA VAISMAA (12.5,2020)

Herman Koch yllättää. Kirjailijan uusin suomennettu romaani *Suomen päivät* ei juuri muistuta hänen aiempia teoksiaan. Se ei ole trilleri, eikä sen päähenkilö ole epämiellyttävä. Muutkin henkilöt ovat jokseenkin sympaattisia vaikkakin heikkouksineen vajavaisia. Tilannekomiikka on aiemmista teoksista tuttua. *Suomen päivät* on omaelämäkerrallinen muistelmä, jossa Herman Koch valottaa Herman Koch -nimisen päähenkilön lapsuutta ja nuoruutta.

Herman ei ole selvinnyt äitinsä parin vuoden takaisesta kuolemasta. Hän haluaa lähteä mahdollisimman kauas, pois kaikesta Amsterdamin elämästä, isästä, koulusta, kavereista. Herman päätyy 19-vuotiaana 1970-luvun alussa Pohjois-Karjalaan, kun muut pojat saattaisivat lähteä välivuodekseen Ranskan

viiniviljelmille. Isä toivoo Hermanin Suomen aikana löytävän elämälleen suunnan ja päättävän, mitä hän alkaa opiskella.

Herman saapuu Lieksan asemalle ja on ainoa matkustaja, joka siellä jää junasta. Lumihuutaleet ovat suurempia kuin ne, joita hän on sitä ennen tai sittemmin koskaan nähnyt. Myöhempiä elämyksiä on raskaan maataloustyön lisäksi tutustuminen hyttysiin.

Herman ei ole tyypillinen maataloustyön tekijä. Hän on kaupunkilainen, pitkä ja laiha hujoppi, jonka vahvuuksiin eivät kuulu käytännön työt ja jolle on suotu kaksi vasenta kättä.

Suomen päivien Herman voisi hyvin olla suomalainen, vaikka ei hän kieltä osaakaan. Hän on vaalea ja pitkä. Hän käy sinnillä raskaisiin töihin, puurtaa maatyöt uhmakkaasti loppuun, vaikka päiville tulee mittaa. Hän vaikenee, vetäytyy ja viihtyy itsekseen. Suru jää fyysisen väsymyksen kautta etäämmälle. Hän oppii muutamia suomen sanoja. Viljelijäpariskunnan vaimo osaa jonkin verran englantia. Näillä pärjätään. Herman osallistuu paikallisten opettajien Lapin hiihtoretkelle, missä hän tapaa joensuulaisen Annan. Nuoret viettävät pari päivää yhdessä. Vaikka kohtaaminen on selvästi merkityksellinen, Herman ei retken jälkeen ota yhteyttä Annaan eikä Anna Hermaniin. Ainaisen jäljen Anna kuitenkin jättää Hermanin mieleen. Rakkauskertomus *Suomen päivät* ei silti ole.

Herman palaa Suomeen noin 40 vuoden kuluttua osallistuakseen 2012 Turun kirjamesseille, missä kirjailijan suomalaiset kustantajaveljekset oikeilta nimiltä mainiten ovat isäntinä. Keikka tuntuu melko merkityksettömältä, kostealta haahuilulta. Muoviolutta kuluu. Sellaisiahan ne messut tuppaavat olemaan.

Sattumalta Hermanin katse osuu erään vaihtoehtoisen pienkustantajan standillä kapeaan runokirjaan, jonka tekijä on pohjoiskarjalainen Anna. Voisiko olla kyse nuoruuden Annasta? Suomea osaamaton Herman löytää runon, jossa ovat kaksi hänen muistamaansa suomen sanaa: äiti kuollut. Myöhempi tutustuminen osoittaa, että runo saattaa olla osoitettu hänelle. Voisiko Anna löytää *Suomen päivät*, teoksen, jossa Herman ensimmäistä kertaa kirjoittaa Annasta?

Nuoruuden Suomen kuukaudet ja myöhempi messumatka ovat ensimmäinen *Suomen päivien* kolmesta osasta. Seuraavat osat kertovat Hermanin elämästä ennen ja jälkeen Suomen periodin. Lapsuutta ja nuoruutta leimaa vanhempien epäsopu. Suhde isään on etäinen ja jopa vihamielinen, kun hän 13-vuotiaana saa tietää isän kaksoiselämästä. Äiti on ollut aina läheinen ja luotettava. Lisäksi poika on ollut äitinsä uskottu. Siksi äidin kuolemaa on monin tavoin vaikea hyväksyä. Se ajoittuu pojan aikuistumiseen ja itsenäistymiseen. Poika tarvitsisi vielä vanhemman tukea, mutta sitä hän ei isältä saa. Äiti pysyy läheisenä kuolemansa jälkeenkin. Herman raportoi elämästään kuolleelle äidille vielä aikuisenakin.

Lapsuuden ja nuoruuden jakso taustoittaa hyvin syitä Hermanin Suomeen lähtemiselle. Johtopäätökset Koch tosin jättää koko lailla lukijalle. Ehdin jo kaivata ilmilausuttua yhteyttä Suomen kokemusten ja

Amsterdamin elämän välille. Odotukset kasvavat, kun Herman vielä Suomesta palattuaankin on elämässään lähes heitteillä ja pyrkii epätoivoisesti mm. vanhojen huonekalujen avulla ylläpitämään illuusiota kodista ja etenkin äidin muistosta. Samalla kuitenkin koko ajan olemassa ollut pyrkimys kirjailijaksi vahvistuu, polku omaan elämäntehtävään alkaa saada hahmoa.

Odotus palkitaan. Jo menestynyt ja palkittu kirjailija Herman Koch palaa lomamatkalla 2016 Lieksan Vuonisjärvelle. Siellä elämän kokonaisuus alkaa vihdoinkin olla koossa. Ajatukset viipyvät myös Joensuun Annassa, vaikka matkakumppanina on vallan toinen A.

Suomen päivissä keskeistä ovat muisti ja unohtaminen. Useammin kuin kerran Hermanin muistista pyyhkiytyvät kokonaan jonkin asian ja ajan muistot. Ehkä on kyse vaikeiden asioiden kieltämisestä, mutta kaikkea tämä arvelu ei selitä.

Muistamisen lisäksi omaelämäkerrallinen *Suomen päivät* pohtii totuutta ja fiktion totuutta. Kirjailija Herman Koch seuraa minäkertoja Herman Kochin tekemisiä ja toteaa, että tässäpä olisi johonkin kirjaan sopiva tapaus. Seuraavaksi hän huomaa, että tässäpä se kirja ja paikka nyt on. Viehättävän epäluotettava minäkertoja, oli sitten kumpi Herman tahansa tai vaikka molemmat, on tarkkanäköinen. Usein hän katsoo itseään sivusta, etäältä, ulkopuolelta. Itseironinen *Suomen päivät* on kehityskertomus sekä kertomus kirjailijaksi kasvamisesta.

Koch on haastattelussa sanonut fiktiivisten henkilöiden olevan kiinnostavia ja monessa asiassa lähempänä totuutta kuin todelliset henkilöt. On kiintoisaa, että hän on myös sanonut *Suomen päiviä* parhaaksi teoksekseen. Romaani kuitenkin poikkeaa täysin aiemmista. Ehkä viimeisin aina on paras?

Herman Koch: *Suomen päivät* (Finse dagen). Suom. Antero Helasvuo. Siltala 2020. 328 s.

Herman Kochin (s. 1953) muut suomennetut romaanit

ovat *Illallinen* (2012), *Lääkäri* (2013), *Naapuri* (2015) ja *Pormestari* (2017).

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko